

Fyrtionde sessionen (1990)*

Allmän kommentar nr 2: Internationella åtgärder för tekniskt bistånd (artikel 22 i konventionen)

1. Artikel 22 i konventionen fastställer en mekanism genom vilken det ekonomiska och sociala rådet kan underrätta Förenta nationernas relevanta organ om alla frågor som berörs av de rapporter som lämnats in enligt konventionen och "som kan vara till hjälp för dessa organ när de inom sina respektive sakområden fattar beslut om lämpligheten av internationella åtgärder som är ägnade att bidra till ett effektivt, gradvist genomförande av ... denna konvention". Även om den primära ansvarsskyldigheten enligt artikel 22 ligger på rådet, är det helt klart lämpligt att kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter spelar en aktiv roll genom att ge råd och bistå rådet i detta avseende.
2. Rekommendationer enligt artikel 22 får göras till alla "organ och deras underlydande organ samt de fackorgan som ägnar sig åt tekniskt bistånd". Kommittén anser att denna bestämmelse bör tolkas så att den omfattar praktiskt taget alla FN-organ som är inblandade i någon aspekt av det internationella utvecklingssamarbetet. Det skulle därför vara lämpligt att rikta rekommendationer i enlighet med artikel 22 till, bland annat, generalsekreteraren, rådets underlydande organ såsom kommissionen för mänskliga rättigheter, kommissionen för social utveckling och kommissionen för kvinnors ställning, andra organ som UNDP, UNICEF och CDP, organ som Världsbanken och IMF och något av de andra fackorganen såsom ILO, FAO, UNESCO och WHO.
3. Artikel 22 kan leda till antingen rekommendationer av en mer allmän karaktär eller till mer riktade rekommendationer som relaterar till en specifik situation. I det tidigare fallet skulle kommitténs huvudsakliga roll vara att uppmana till större uppmärksamhet av ansträngningar att främja ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter inom ramen för internationellt utvecklingssamarbete som bedrivs av, eller sker med hjälp av FN och dess organ. I detta sammanhang konstaterar kommittén att kommissionen för mänskliga rättigheter i sin resolution 1989/13 av den 2 mars 1989 uppmanade den "att beakta medel med vilka de olika FN-organen, som arbetar inom utvecklingsområdet, bäst kunde integrera åtgärder som syftar till att främja full respekt för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i sin verksamhet".
4. Som en preliminär praktisk fråga konstaterar kommittén att dess egna ansträngningar skulle underlättas, och de relevanta organen skulle också vara bättre informerade, om de intresserade sig mer för kommitténs arbete. Även om man betänker att ett sådant intresse kan visa sig på en mängd olika sätt, konstaterar kommittén att närvaron för representanter för de berörda FN-organen under de första fyra sessionerna har, med anmärkningsvärda undantag av ILO, UNESCO och WHO, varit mycket låg. Liknande relevant material och skriftlig information hade mottagits av ett mycket begränsat antal organ. Kommittén anser att en djupare förståelse av betydelsen av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i samband med internationellt utvecklingssamarbete skulle underlättas avsevärt genom en ökad samverkan mellan kommittén och de berörda organen. Åtminstone dagen för allmän debatt om ett särskilt ämne, som kommittén leder vid varje session, erbjuder ett idealiskt tillfälle där ett potentiellt fruktsamt utbyte av åsikter kan ske.

---

* Se dokument E/1990/23.

5. I bredare frågor om främjande av respekten för mänskliga rättigheter inom ramen för utvecklingsarbete har kommittén hittills endast sett begränsade bevis för specifika insatser från FN-organen. Kommittén konstaterar med tillfredsställelse i detta sammanhang initiativet som tagits av centret för de mänskliga rättigheterna och UNDP, att skriva till representanterna på platsen och andra fältstationerade tjänstepersoner och be om deras "förslag och råd, i synnerhet om möjliga former av samarbete i pågående projekt som [identifierats] ha en människorättsdimension eller i nya som svar på en specifik regerings begäran". Kommittén har också informerats om långvariga ansträngningar av ILO för att knyta sina egna normer om mänskliga rättigheter och andra arbetsnormer till sitt tekniska samarbete.

6. När det gäller detta samarbete är två principer viktiga. Den första är att två uppsättningar av de mänskliga rättigheterna är odelbara och samverkar. Detta innebär att ansträngningar att främja en uppsättning rättigheter även ska ta full hänsyn till den andra. FN-organ som deltar i främjandet av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna ska göra sitt yttersta för att säkerställa att deras verksamhet är helt förenligt med åtnjutandet av de civila och politiska rättigheterna. I negativ bemärkelse innebär detta att de internationella organen helt ska undvika inblandning i projekt som till exempel involverar användningen av tvångsarbete i strid med internationella normer, eller främjar eller förstärker diskriminering av personer eller grupper i strid med bestämmelserna i konventionen, eller innefattar storskaliga avhysningar eller tvångsförflyttningar av personer utan att tillhandahålla tillräckligt skydd och tillräcklig ersättning. I positiv bemärkelse innebär det att organen, när det är möjligt, ska fungera som förespråkare av projekt och metoder som inte bara bidrar till ekonomisk tillväxt eller andra brett definierade mål, utan även förbättrar åtnjutandet av hela skalan av mänskliga rättigheter.

7. Den andra principen av allmän betydelse är att utvecklingsarbetet inte automatiskt bidrar till främjandet av respekten för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Många aktiviteter som bedrivits "i utvecklingen namn" har senare betraktats som ogenomtänkta och till och med kontraproduktiva vad gäller de mänskliga rättigheterna. För att kunna minska förekomsten av sådana problem, ska alla frågor som behandlas i konventionen, om möjligt och lämpligt, ges särskild och noggrann uppmärksamhet.

8. Trots vikten av att försöka integrera de mänskliga rättigheterna i utvecklingsarbetet, är det sant att förslag till denna integrering alltför lätt kan hållas kvar på en allmän nivå. För att uppmuntra till ett genomförande av principerna i artikel 22 i konventionen önskar kommittén därför att rikta uppmärksamheten mot följande specifika åtgärder som förtjänar att beaktas av de relevanta organen:

(a) Som en principfråga ska de berörda FN-organen specifikt erkänna det nära sambandet som bör etableras mellan utvecklingsarbetet och ansträngningarna att främja respekten för de mänskliga rättigheterna i allmänhet och de sociala och kulturella rättigheterna i synnerhet. Kommittén konstaterar i detta sammanhang att de första tre FN-utvecklingsstrategierna för årtiondet misslyckats med att erkänna detta samband och driver på för att den fjärde strategin, som ska antas 1990, ska kunna rätta till denna missförhållandet;

(b) FN-organen bör överväga förslaget från generalsekreteraren i en rapport från 1979¹ att en "konsekvensbedömning för de mänskliga rättigheterna" måste utarbetas i samband med alla större utvecklingsarbeten;

(c) Utbildning och information, som ges till projektpersonal och annan personal som är anställd vid FN-organen, ska innehålla en del som behandlar normer och principer för mänskliga rättigheter;

(d) Alla tänkbara ansträngningar bör göras under varje fas av ett utvecklingsprojekt för att säkerställa att vederbörlig hänsyn tas till de rättigheter som ingår i konventionen. Detta gäller till exempel vid den inledande bedömningen av de prioriterade behoven i ett visst land, vid identifieringen av särskilda projekt, vid utformningen av projekt, vid genomförandet av projektet och vid dess slutliga utvärdering.

9. En fråga som har varit av särskilt intresse för kommittén vid granskningen av rapporterna från konventionsstaterna är de negativa effekterna av skuldbördan och relevanta anpassningsåtgärder på åtnjutandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i många länder. Kommittén inser att anpassningsprogrammen ofta är oundvikliga och att dessa ofta innebär ett stort inslag av åtstramning. Under sådana omständigheter blir dock strävan att skydda de mest grundläggande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter mer angelägen, snarare än mindre. Konventionsstaterna liksom de relevanta FN-organen ska därför göra en särskild ansträngning för att se till att detta skydd, så långt som möjligt, är inbyggt i program och strategier som syftar till att främja anpassningen. Ett sådant tillvägagångssätt, som ibland omnämns som "anpassning med ett mänskligt ansikte" eller att främja "utvecklingens mänskliga dimension" kräver att målet att skydda rättigheterna för de fattiga och utsatta ska bli ett grundläggande mål för ekonomisk anpassning. På samma sätt ska internationella åtgärder för att lösa skuldskrisen ta full hänsyn till behovet att skydda ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter genom, bland annat, internationellt samarbete. I många situationer kan detta indikera behovet av större skuldavskrivningar.

10. Slutligen vill kommittén uppmärksamma konventionsstaterna på den viktiga möjligheten att, i enlighet med artikel 22 i konventionen, i sina rapporter identifiera särskilda behov av tekniskt bistånd eller utvecklingsamarbete.

Not

---

¹ "Den internationella dimensionen av rätten till utveckling som en mänsklig rättighet i samband med andra mänskliga rättigheter som bygger på internationellt samarbete, inklusive rätten till fred, som tar hänsyn till kraven på den nya internationella ekonomiska ordningen och de grundläggande mänskliga behoven" (E/CN.4/1334, punkt 314).